

בלבבי משכן אבנה

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" באוץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

וישלח - נס

הרמ"ק באור יקר פקודי וז"ל, ענין הנס יהיה וכו' כענין יוסף, ראה ארונו של יוסף וכו'. וטעם שהוא עשה כנגד הטבע שהיה בחור וכו', וטבעו הכניע, א"כ יכנע הטבע מפניו ויעשה נס עכ"ל. אופן נוסף מצינו כמ"ש בקידושין לט ב, שבמקום שקביע היזקא לא סמכינן אניסא לצורך מצוה. והרי שלצורך מצוה, הן לצורך המצוה עצמה והן בדרך הליכה למצוה או אף בדרך חזרה נעשה להם נס מכח המצוה.

והרי שהמצוה הוא כח להופעת נס. אופן נוסף להמשכת נס מצינו בספר רב ייבי תהלים כ"ד וז"ל כתוב בספר תולדות יעקב יוסף בפרשת צו בשם הריב"ש ענין נס הוא שנתחדש הדבר בפעם ראשון על הטבע נקרא נס, ואח"כ נעשה זה טבע ג"כ. וכן מביא שם בשם האריז"ל עיי"ש. וכן שמעתי מפי הרב ר' משה ב"ר נחמן קאסיוויה ז"ל, על מה שארז"ל ביום שנפקדה שרה אמנו נפקדו עמה כמה עקרות. אין הפירוש שנפקדו עמה כמה עקרות בו ביום, וא"כ אינו מוכח שהפקידה היא בשביל שרה, אלא שמא הוא בשביל אחרת. אבל הפירוש הוא ששרה אמנו פתחה הצינור של פקידת עקרות שנעשה נס גדול על ידה ואח"כ כשנפקדת עקרה עד ביאת המשיח הכל הוא ע"י אותו הצינור שפתחה שרה עכ"ל. והרי שהנס לא נעשה עבור אותו אדם, אלא ע"י שהצדיק פתח הצינור של נס, ועתה כבר יותר בנקל לאדם להשתמש עמו. והאופן לעשות זאת, כתב בספר דברי אמת השלם וז"ל, שמעתי מהרב המגיד מזלאטשוב ז"ל שבאותיות הסיפור (של הנס) מעוררים השורש של הניסים כי הכל באותיות. ועוד אופן לזה מצינו בספר דברת שלמה אסתר וז"ל, אפילו נסים פרטיים הנעשים לאדם שהשי"ת עוזרו מאיזה צרה, או אפילו לאדם אחר, וכשיזדמן ח"ו כמו הצרה הזאת לשום אדם, כשיזכור ישועת השי"ת לאדם שהצילו מצרה כזאת, גם היום יוכל להמשיך ישועת ה' להנצל גם כעת מצרה כזאת, רק שיהיה בבטחון גדול ובאמונה שלמה ובדביקות

האם יש להשתמש בנס יש בכך ג' מדרגות. א. מי שאינו ראוי לנס ונעשה לו נס מחמת סיבה חיצונית כדאית שיצא מדדיו חלב והשקה לבנו, עליו אמרו כמה גרוע זה [שבת נג ב.]. כי אינו שייך לנס כלל ומשתמש בכתר שאינו שלו. ב. מי שאינו במדרגת נס אולם יש לו זכויות רבות שהם העוה"ב שלו, ולזה אמרו שאם משתמש בנס מנכין לו מזכויותיו, תענית כ ב. כי נס הוא מדרגת עוה"ב וזכויותיו הם העוה"ב שלו. וכאשר משתמש בנס מנכין לו את העוה"ב כי נשתמש בו. ג. מי שהוא במדרגת בן עוה"ב ממש אצלו הנס והטבע שווים ועליו אמרו בתענית מי שאמר לשמן וידלוק יאמר לחומץ וידלוק. וזה אינו משתמש בעוה"ב כי השתא נמצא במדרגת עוה"ב ואצלו העוה"ז והעוה"ב שווים. אלא שסוף כל סוף אף אותו אדם נמצא בעוה"ז ומדרגת כולם אינה כן, לכך אין לו להשתמש בזה שלא לצורך. ולכך השתמש בנר זה רק עד הבדלה ותו לא. ובעומק השתמש בנר זה אף לצורך הבדלה כי נר זה הוא גופא כח ההבדלה בין שבת לחול, בין נס שהוא קודש לטבע שהוא חול. ודיקא אמר מי שאמר לשמן וידלוק וכו' מי שאמר, כמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, ובדברך לעולם נצב בשמים, שהוא מקיים כל דבר בכל עת כמ"ש במדרש וכמבואר בבעש"ט הק'. ודיקא מי שדבוק במי שאמר, שדבוק בשורש היות כל דבר שהוא במאמר פיו ית"ש, אצלו הנס והטבע שווים. וזהו בן עוה"ב, שאינו דבוק בלבוש אלא במולבש במאמר פיו ית"ש. ויתר על כן בעצמותו ית' למעלה מדיבוריו. וזהו הלשון שאמרו על רשב"י כתובות סא ב, ועל נחום איש גמזו בסנהדרין שרגיל בניסים, כלומר שהוא במדרגת נס. וזהו ג' לשונות בנס. א. נס מלשון ברח, וזהו למי שאינו שייך לנס כלל. ב. מלשון נס להתנוסס שעולה למעלה אולם אין מקומו ממש למעלה וזהו למי שיש לו זכויות. ג. נס בגימ' אלף, ראשית. וזהו למי שדבוק בראשית ההויה והוא במדרגת נס ממש. והנה מצינו עוד כמה סיבות שיעשה לאדם נס. כתב

כ"י עכ"ל. והעומק שדבק בנשמת ר"מ ומעוררה, ומכוחה מושך את כח הנס. אופן נוסף מצינו בספר מאור עינים מקץ וז"ל, יש תורה שבנגלה ויש תורה שבנסתר, וכן בנסים יש נסים נסתרים ויש נסים נגלים. וכשאדם עושה מצוות ולומד תורה בלא מוח ודעת שלימה וכמו ישן דמי ואז אין כח בתורתו לעשות נס נגלה, רק אחר שלומד במח ושכל גדול יכול לגרום שיתגלה נס עכ"ל. כי המשכת כל דבר ע"י התורה שמכוחה נברא העולם ומכחה מתקיים, ולכך כפי ערך עסקו בה כך מושך נס. אופן נוסף הוא מש"כ הבעש"ט הק' להפך סדר האותיות כגון מצרה לצהר, ע"י בדבריו בפרשת נח. וכל זה רק למי שבמדרגת נפשו דבק באותיות ונעשה עליהם בעלים ולכך יכול לשנות סדרם וע"כ לשנות הגזירה ולעשות נס. אופן נוסף הוזכר בדברי המאור עינים הנ"ל קצת באופן שונה וז"ל, ע"י לימודינו התורה בדרך נסתר נעשה נס נסתר וע"י נגלה נעשה נס נגלה עכ"ל. ובאמת איכא ג' אופנים לפעול נס. א. ע"י יהיב ליה ידיה ואוקמיה, בחינת מעשה. ב. בחינת דיבור, ויגזור אומר ויקם לך. ג. ע"י מחשבה כנ"ל. והכל תלוי מהיכן מושך הנס ולפ"ז תלוי צורת המשיכה. והנה בגמ' שבת מ"ט אמרו גבי רשב"י הואיל ואיתרחיש ניסא איזיל אתקין מילתא. וטעם הדבר כי הנהגת הנס היא למעלה מהנהגת העולם, וכאשר מאיר אור הנס בבריאה הוא מאיר לרגע קט וחוזר ומסתלק. ובכדי לקבוע את אותו האור לכך אמר איזיל אתקין מילתא, והתקנת מילתא נעשה כלי לאור הנס וע"כ אור הנס נעשה קביעא וקימא בארעא. שזהו הטעם שבקשה אסתר כתבוני לדורות שהרי אמרו שם במגילה י"א, ומה הגיע אליהם דאיתרחיש ניסא, ובכדי לקבע הנס בקשה כתבוני לדורות.

וכן בנס חנוכה אמרו לשנה אחרת קבעום וכו', [בשבת כא ב], כי בשעת הנס היה אור לנס, ולשנה אחרת רצו לקבע אור הנס בחפצא ובזמן. ולכך נס חנוכה שהוא משום פרסום הנס כמ"ש שם בשבת, וכן מקרא מגילה שהוא לפרסום הנס כמ"ש במגילה ג ב, מקרא מגילה עדיף משום פרסומא ניסא. כלומר שע"י נר חנוכה ובקריאת המגילה מקבעים את אור הנס בארעא. ופרסום הנס הוא הוצאתו מכח לפועל וקביעתו בארעא. וזהו העומק של מ"ש בברכות נד א, הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, אמר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה.

בהשי"ת עכ"ל. אופן נוסף לעשות נס מצינו בספר אמרי פנחס שער אמת ואמונה נז, וז"ל,

ויש לדעת אין נעשה נס, כשאדם מאמין באמת בהשי"ת והוא נקרא אמונה (ואמונה הוא נה"י) וזה נס, ועי"ז נעשה נס, ובאמת מקורו בדברי רז"ל שאמרו שבר"ה בני"י אוכלים ושותים וכו' ובטוחים שיעשה להם נס. ובעצם היותם בטוחים זהו גופא מה שמושך להם הנס. עוד בחינה מצינו בספר דגל מחנה אפרים חוקת, וז"ל, ולכן מגלה ועושה ה' נסים לצדיקים, כי מבחינתם הוא ענין הנס כי במחשבה הכל אחד, ובמחשבה יוכל להשתנות מן הטבע, כי שם הכל שוה ואין שם פירוד כלל, רק הכל אחדות אחד, עכ"ל. ולכך צדיק שדבק בעולם המחשבה יכול לעשות נס. בחינה נוספת מצינו במ"ש חז"ל מה בין דורות ראשונים לדורות אחרונים וכו' קמאי מסרו נפשיהו על קדושת ה', והרי שהמוסר נפשו נעשו לו נסים. וביאור הדבר כמ"ש בספר ליקוטי אמרים דף ה, [למגייד ממזריטש, עמ' 12 במהד' לובביץ] וז"ל אין דבר יכול להשתנות מתולדה לתולדה אחרת כמו ביצה שנעשה ממנה אפרוח שצריך מתחילה להתבטל כלל מתולדת ביצה דהיינו מתולדה ראשונה ואח"כ יכול להיות תולדה אחרת ממנה. כן כל דבר צריך להיות כן שצריך לבוא למדרגת אין ואח"כ יכול להיות דבר אחר. וכן בכל הנסים שהם בשינוי הטבע צריך שיתעלה הדבר בספירת אין ואח"כ משפיע משם באופן שיהיה נס עכ"ל. ועיין עוד בספר אור תורה בליקוטים וז"ל, וכשרוצים לעשות דבר שכנגד העולמות, צריך לעשות זה הדבר במחשבה כי שם הכל אחדות אחד גמור. ולכן צדיקים שמוסרים נפשם עי"ז דבקים במידת האין, ולכך עי"ז נעשה להם נס. אופן נוסף מצינו בספר הנ"ל דף ב [במהדורת לובביץ עמ' 112], וז"ל אם יתקשר האדם לרצון הקדום יוכל להמשיך משם השתנות שירצה ולעשות נס. אופן נוסף מצינו בזה בספר כתר שם טוב וז"ל, בשם הבעש"ט זלה"ה. אם אדם בא לידי סכנה ח"ו וצריך לנס, אזי יתן ח"י גדולים בשביל נרות לבית הכנסת ויאמר בפה מלא, אני מנדב ח"י גדולים לנרות בשביל נשמת רבינו מאיר בעל הנס, א'להא דמאיר ענני, א'להא דמאיר ענני, ובכן יה"ר מלפניך ה' או"א כשם ששמעת את תפלת עבדך מאיר לעשות לו נסים ונפלאות, כן תעשה עמדי ועם כל ישראל עמך הצריכים ניסים לניסים נסתרים ונגלים אמן

עונג וחיות בעבודת השם

לכבוד מורנו הרב.

א. בספר 'דע את נפשך' כתוב שככל שלאדם יש יותר עונג, יש לו יותר חיות. אני נמצא במצב שאני לא מוצא לצערי מקור עונג שייתן לי חיות. בגלל סיבה רפואית (כאבי ראש יומיומיים) אני בקושי מצליח ללמוד. ואני לא יודע איך להתענג ברוחניות?

ב. בספר 'עלי שור' (חלק שני עמוד קפו) המשיל שם הרב את הסכנה בעבודה מוסרית לסירה בים מול שני צוקים; 1. צוק ההתמרדות 2. צוק הגאווה. שאם לא ידע לנווט את עצמו נכון, אזי יתרסק על אחד הצוקים.

אני מרגיש קושי גדול מאוד עם צוק ההתמרדות, כנגד רצוני. כאשר אני משתדל מאוד בעבודת השם באמת כל כמה חודשים אני מרגיש את נפשי מכריחה אותי להתנפץ על צוק ההתמרדות לצערי הרב.

תשובה

א. יש למצוא מקום פתח הנפש הפרטי בנפשך לרוחניות, ושם בס"ד ניתן למצוא עונג. יש להתקדם ולמצוא ולו "עונג קטן" בכמות ואיכות. ובס"ד לאחר החיבור אליו, ילך ויגדל. עונג זה יש בכוחו בס"ד אף להקל על כאבי הראש.

ב. יש לעבוד בכל יום לעשות ב' דברים קטנים מאוד נגד רצונך, מתוך מודעות של קנין ביטול הרצון. כן נהג ר' ירוחם ממיר בעצמו.

קנין זה יחליש בס"ד את כח ההתמרדות.

שמחה וחיות ומנוחת הדעת

לכבוד הרב שליט"א.

מנעורי ממש אני מוקף ייסורים נפשיים קשים, ולא היה לי מנוחת הדעת בחיי אפילו ליום אחד (גם שמבחוץ לא ניכר), איך עושים שלכל הפחות לא יהיה לי תרתי גיהנם - כמה פעמים מרוב חלישות הדעת כמעט שאני לא מתפלל רק טכני, ואין לי ישוב הדעת ללמוד, ומאוד קשה לעבוד על פרישות מתאוות (היתר), וכמה פעמים סגנון חיי הוא כמעט ברמה אוטומאט - לבי מאוד דווי שאני יודע שהכל הבל והכל דמיונות.

תשובה

לעשות לפחות בכל יום דבר אחד מתוך שמחה וחיות, ומתוך קשר נפשי עמוק, וכן לשמוח "בכל רגע" ממש שיש בו מנוחת הדעת.

עצב ודכאון ומרירות דקדושה

לכבוד הרב. ידוע כי הרמב"ם והבית הלוי סבלו במשך זמן רב מדיכאון קשה. איך עלינו להבין זאת? גם הרמב"ם וגם הבית הלוי היו ענקי התורה שהפיצו את אמונה ואת ביטחון, אז איך הם יכלו להגיע למצב שהם כל כך מדוכאים? ויש להוסיף, שרב נחמן אומר שהוא עצוב מהחטאים הגרועים ביותר, אז איך יכול להיות שהענקים האלה היו כל כך מדוכאים?

המשך בעמוד יב'

כתיב (דברים, כח, ז) יתן ה' את איביך הקמים עליך נגפים לפניך. וזהו בברכות, אולם בקללות כתיב (שם, שם, כה) יתנך ה' נגף לפני איביך. וכמ"ש (ויקרא, כו, יז) ונתתי פני בכם, ונגפתם לפני איביכם.

והנה באופן הפנימי, בסיבת הנגיפה בבני ישראל, יש ב' פנים. א. מש"כ (במדבר, יג, מב) אל תעלו כי אין ה' בקרבכם ולא תנגפו לפי איביכם. וא"כ הסיבה היא - "אין ה' בקרבכם". ב. מש"כ (שם, ח, יט) ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש. והיינו קרבה יתירה, בבחינת הזהר בגחלתן שלא תכווה.

והנה בסיבה הראשונה - "אין ה' בקרבכם", נגלה שורש הנגף כאשר מונים את בני"י. כי הבורא, א"ס, אין לו קצבה, גבול, ומנין. וכאשר מונים את בני"י, זהו שורש סילוק הא"ס, כי המנין סתירה לא"ס. וכן בכל מלחמה, בפנימיות זהו בבחינת "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", ועי"ז לא שייך נגף, כי אין חסר בשלם, אין שייך חסר באין סוף, וכתולדה מכך אין חסר בישראל. אולם כאשר אין גילוי זה של "ה' ילחם לכם", והמלחמה היא של ישראל עצמם, הם עלולים לנגף. ודוגמא לכך מש"כ (שמואל, א, א, ד) ויערכו פלשתים לקראת ישראל ותטש המלחמה, וינגף ישראל לפני פלשתים.

ויתר על כן פעמים הנגף בא מתוך מחלוקת ופירוד בתוך ישראל עצמם, ועי"ז אין ה' בקרבם, ונגפים. וכמ"ש (שופטים, כ, לה) ויגף ה' את בנימין לפני ישראל, וישחיתו בני ישראל בבנימין וגו'. וכן (שמואל, ב, ב, יז) וינגף אבנר ואנשי ישראל לפני עבדי דוד. וכן (מלכים, ב, יד) וינגף יהודה לפני ישראל.

והנה הסיבה השנייה - קרבה יתירה לאור עליון, באופן זה הנגף נקרא כן כמ"ש לעיל מלשון "מגפפה", חיבור. והיינו כי מכיוון שנתחבר חיבור יתר, בחינת גיפוף, עי"ז חל בו המגפה. ובדקות יותר, כל תחתון יתכן שהוא שלם בערכו, אולם מוכרח שיהיה חסר ביחס לעליון. וכאשר מתקרב קרבה יתירה מעבר לראוי לו, אזי ניכר חסרוננו, וזהו גופא שורש הנגף. וכמ"ש (מלכים, א, א, יז) ותאמר אל אליהו, מה לי ולך איש האלקים, באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני. ואמרו (ב"ר, וירא, ז, יא) צרפתית אמרה, עד שלא באת אצלי, היה הקב"ה רואה מעשי ומעשה אנשי עירי, והיו "מעשי רבים על אנשי בני עירי", והייתי צדקת ביניהם, עכשיו שבאת אצלי באת להזכיר את עוני ולהמית את בני. ומעין כך אמרו גבי לוט (פסיקתא רבתי, ג). ועיין רש"י (וירא, יט, יט) כשהייתי אצל אנשי סדום היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי בני העיר, והייתי נראה צדיק וכדאי להינצל, וכשאבא אצל צדיק אני כרשע.

וישלח | ז-ת

ויצב שם מזבח (בראשית, לג, כ), וכן ויבן שם מזבח (שם, לה, ז), זמ-בח. הנה שורש ז-מ נגלה בפרט במילת זמ-ם, הכפלה של אות מ'. ומהותו של זמם, עיין רש"ר הירש (נח, יא, ו) וז"ל, נמצאת צו הוראת הפעל "זמם", לתכנן מעשה רב באמצעים מועטים. בהתחלה היא דלה, אך תוצאות מרחיקות לכת טמונות בחיקה. עכ"ל. ומצד כך, זמם מלשון זעום, זמ-עו, דבר מועט. כי השורש דק, במחשבה, כרוחני שמתפשט ומתגשם ונעשה רב. וכן כתב שם (דברים, ב, כ) וז"ל, "זמם", המורה על פעילות רוחנית, בדרך כלל בכוונה להרע, לחרוש מחשבות אוון. נמצא "זממים", נוכלים, המעמידים את כוחם העצום בשירות כוונתיהם הרעות.

ועיין עוד בדבריו (אחרי מות, יח, יז) וז"ל, זמה היא (זמ-ה) "זמם", ראה פירושו בראשית יא, ו, צורת זמה מצויה כעשרים פעם במקרא, ורק פעם אחת היא מתבארת לטובה (איוב, יז, יא). בכל שאר המקומות היא כינוי לרע מוסרי, דרך כלל במשמעות של זנות. עתה הוראת זמם היא, להגות בדבר ולהרהר בו, ומכאן הוראת "זמה", הרהורי עבירה, חושניות והתמסרות למחשבות זנות. עכ"ל. ובאמת מעשה זנות, מטיפה אחת נעשה ולד שלם, כנ"ל שזמה מהותה שהתחלה היא דלה, אך התוצאות מרחיקות לכת. והתולדה של זנות, פעמים היא ממזר, זמ-מר. והוא פגם של זמרי בן סלוא, זמ-רי. והזימה בחינת זרם, זמ-ר, כמ"ש (יחזקאל, כג, כ) זרמת סוסים זרמתם. ועיין רש"י (יבמות, צח, ע"א) "זרמת", הוא זרע שהוא יורה כזרם מים שהוא מקלח בכח. ובחינת מזוזה, מז-זוה. מתקן הזעם. זז-מות, כנודע.

ומצד כך נקרא צד קדם, מזרח, מז-רח. והיינו כי במזרח שם הכל ב"כח" ויוצא לפועל בכל הצדדים, ושם ההתחלה דלה בפועל, אולם גדולה בכח. וזהו בחינת מזל, מז-ל, כי בשורש הוא דק ורוחני, דל בכמות וגדול באיכות, וכאשר נוזל ויורד לתתא נעשה רב, תוצאות מרחיקות לכת טמונות בחיקה, כנ"ל. ואם אינו יוצא לפועל, נעשה זעם, זמ-ע. ובחינת נזם, מז-ן, בחוטם, תיקונו.

וזהו סוד זמן, זמ-ן. כי אמרו (ע"ז, י, ע"ב) בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים. והיינו כי הקונה עולמו בשעת אחת, נעוץ באותיות ז-מ, בזמן. והוא בבחינת ההתחלה היא דלה, אך תוצאות מרחיקות לכת טמונות בחיקה. וזהו בחינת שפע הבא מן המזבח, מז-בח, שעליו אמרו (כתובות, י, ע"ב) מזבח, מזיח, מז-יח. מזיח גזירות. ועיין מהר"ל (גור אריה, יתרו, כ, כב) וז"ל, והוא מזיח את החטאים, ומאריך את ימיו של אדם. עכ"ל. וזהו בחינת "תוצאות מרחיקות לכת". ודו"ק. ולהיפך מזמר הרע, מז-מר, היינו מבטל כח התפשטות של הרע, בבחינת מזמר עריצים.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: זמר, זמה, מאזנים, זמן, מזבח, מזרק, מעוז, מזמר, מורה, מחזה, מזמרה, זמיר, מזלג, מזרח, נזם, תמוז, מזוזה, כומוז, מוח, מזל, מזון, מזיח, מזמה, זעם, זמיר, זמרי, מזור, מאז, מזור, מזמר, משזר, מרוזח, גזם, זמם, זעום, זרח, יום. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

ברכות (ד, ע"ב) - תנא, מיכאל באחת, גבריאל בשתיים, אליהו בארבע, ומלאך המות בשמנה, ובשעת המגפה באחת. ועיין העמק דבר (משפטים, כג, כו) וז"ל, דאז יש לו [למלאך המות] מעלת מיכאל שר הגדול.

ובביאור הדברים: עיין עשרה מאמרות (חקור הדין, ח"א, פרק טו) וז"ל, מ"ש חז"ל מיכאל באחת, כי הוא משרת לאות י', אות ראשונה שבשם, ובתר היו"ד נגזרים כל שאר אותיות השם, לכן אינו צריך ליטול רשות רק מאות הראשונה, והיינו באחת. גבריאל בשתיים, כי הוא משרת לאות ה', אות שנים שבשם, א"כ צריך ליטול רשות מן היו"ד ואח"כ מן ה', הרי בשתיים. והנה אוריאל (בגירסא דידן אליהו) שהוא משרת לאות ו', מסתברא שהוא בשלש. רפאל, הוא משרת לאות ה' אחרונה שבשם, וכנגדו אליהו בארבע, שצריך ליטול רשות מארבעה אותיות. ומלאך המות בשמונה, שצריך ליטול רשות מארבע אותיות הכתיבה וארבעה אותיות הקריאה, הרי שמונה. ובשעת המגפה, כוללם כאחד, ולכך בשעת המגפה באחת. עכ"ל.

ובפשטות דברי העמק הדבר ודברי העשרה מאמרות אינם עולים בקנה אחד. כי לשיטת העמק דבר, מלאך המות באחת, כמיכאל. אלם לדברי העשרה מאמרות, מה"מ באחת כי כולל כל ח' המדרגות יחד. ובדקות אות יו"ד שבשם כוללת הכל, ודו"ק.

והבן שיש אחדות דתיקון, וכנגדו בקלקול יש מהלך של פירוד, ואחדות. אחדות דתיקון, מתגלה אצל מיכאל, "באחת", וכנגדו פירוד דקלקול, מלאך המות בשמונה. אולם בחינה נוספת, כנגד אחדות דתיקון נגלה אחדות דקלקול, וזהו בשעת המגפה, מלשון "מגפפה ומנשקה" כנ"ל, נגלה אחדות דקלקול, ולפיכך אף מלאך המות באחת. וז"ש (מו"ק, כח, ע"א) לשיטת ר' חנינא בן גמליאל, יום אחד ומת, זו היא מיתת מגיפה. וזהו עומק מ"ש (ב"ק, ס, ע"ב) ת"ר, דבר בעיר, אל יהלך אדם באמצע הדרך, מפני שמלאך המות באמצע הדרכים, דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא. שלום בעיר, אל יהלך בצידי דרכים, דכיון דלית ליה רשותא, מחבי חבווי ומסגי. וביאור הדברים, שלא בשעת הסכנה כחו של מה"מ פירוד, ולכך מהלך בצידי דרכים, מקום הנפרדות. אולם בשעת סכנה, דבר בעיר, מגפה, כחו של מה"מ אחדות דקלקול, ולכך מהלך באמצע הדרכים, כי אמצע מקום הצירוף והחיבור. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב

על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

"אביר" - אב, בריא מלשון ברירות, כפי הברירות, כך הוא הבריא

אביר, 'אביר יעקב, 'אב בריא', יש בריא בגוף בבחינת 'בריאות בשר' (בראשית מ"א - ב') ויש בריא בנפש בבחינת 'ברי ושמא' (כתובות יב: ועוד).

"אביר" - אב, בריא מלשון ברירות, כפי הברירות, כך הוא הבריא

אביר, 'אביר יעקב, 'אב בריא', יש בריא בגוף בבחינת 'בריאות בשר' (בראשית מ"א - ב') ויש בריא בנפש בבחינת 'ברי ושמא' (כתובות יב: ועוד).

מאיפה נובע התוקף של מציאות הבריא? בריא נקרא בריא מלשון של ברירות, 'אם ברור לך הדבר' (סנהדרין ז':) 'ברה כחמה' (שיר השירים ו'-ו'), והיינו שכאשר יש מציאות של תוקף של הארה, אז כפי תוקף ההארה, כך מציאות הברירות, וכאשר יש הסתלקות של הארה, ובדקות יותר, זה תערובת של 'אור וחושך משמשים בערבוביא', ככל שיש מציאות של עירוב, כך הבריא נעשה חלש יותר. כאשר יש מציאות של תערובת, פעולת ההפרדה של התערובת נקראת לענין שבת 'מלאכת בורר'. כלומר, כאשר הדבר עומד מבורר אז הוא 'בריא' וכאשר הדבר עומד בתערובת, בשביל להפוך אותו לבריא צריך 'מלאכת בורר'. וא"כ ההפך של הברירות, של הבריא, זו תערובת, שכשהדברים מעורבים זה בזה, אין להם מציאות גמורה של הברירות, של ברירות, וא"כ כל בריא יסודו מהבריא של ה'בהיר' שבתוכו, "אור בריא בשחקים", הבהירות יוצרת את הברירות, את הבריא.

אביר - תוקף בהירות האב' ב'בר' - בן

ולהבין יתר על כן, האב - בריא היינו, שבשורש של הדברים, באב הכל עומד בבהירות, 'אמור לחכמה אחותי את' כמו שדורשת הגמרא (סנהדרין ז'): 'אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך אמור, ואם לאו אל תאמר'. בשורש הדבר, באב שבו, שם הכל עומד במציאות של 'בורר' - 'עולם ברור ראיתי' (ב"ב י:). הכל עומד בבהירות, וככל שמתרחקים מן השורש, ויש יציאה מהפנים אל החוץ, שזה הרי, הלשון של 'בר'. בר

בלשון של ארמית זה לחוץ כלשון הגמ'. - 'בתי גוואי' 'בתי בראי' - 'לבר' שמשמעותו לחוץ, כאשר הדבר מתפשט ממקורו ויוצא לחוץ, שם מתחיל הסוגיא של תערובת, שם יש את האפשרות שיהיה תערובת ושם יש אפשרות שיהיה את המציאות של ברירות, - ועל זה חל בתוקף האבירות - 'אב ברי' - זהו מאותו לשון שהוזכר כבר לעיל, ויוזכר בע"ה להלן, אבן 'משם רועה אבן ישראל' (בראשית מ"ט - כ"ד), אבן נוטריקון אב וכן כדברי חז"ל, באותו שורש יש אבירות אב ובר - ברא, בלשון ארמית כלומר כאשר המציאות של הבהירות כפי שהיא מצטיירת בצורת האב, בשורש, - אותה בהירות ממשיכה גם לחוץ, בהתפשטות שזה הגדרת הברא ה"לבר" - ה"לחוץ" שבדבר, זה תוקף הבריא. והדוגמא הברורה למשל, זהו ב"ברי" שבנפש שהוזכר, אדם בנכסי עצמו על דרך כלל, כשמתעורר בהם דין ודברים - טוען ונטען, הוא 'ברי' [גם שם יכול להיות לפעמים 'שמא' מצד טענות 'ברי ושמא'].

אבל אחד מהציורים שמצוייר הרי, כמה פעמים בש"ס שנולד ספק הוא אצל יתומים, מכוח שהניח להם אביהם נכסים שאינם יודעים מצבם. אבל כאשר מתגלה האבירות, - מה שהיה ברור אצל האב הוא גם בריא אצל הבן, - הבהירות הזו ממשיכה הלאה, לא חל בה מציאות של תערובת.

'ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד' (בראשית א' - ה'), בוקר הוא זמן של הארה, שם יש את הבהירות, רואים את הדברים בברירותם. - 'בקרו טלה' (חגיגה ט'): כל 'ביקור' של דבר 'לבקר' דבר, זהו ע"י האור שמאיר, זה ה'בקר' טלה' שבדבר, - 'ויהי בוקר'. וההיפך של הבוקר הוא ה"ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה", יש מציאות של לילה, מציאות של חושך, ואז נאמר 'ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד'.

תהליך המעבר מיום ללילה

ובהבנה בהירה, יש מציאות של אור וההסתלקות של האור היא לא באה באופן שבמקום האור נהפך הדבר ונעשה מציאות של חושך, - לא זו צורת הדברים, - צורת הדברים היא באופן כזה שיש מתחילה מציאות

של הלילה. - כשמגיע הסוף של הלילה הוא הנקרא כידוע 'איילת השחר', זהו הזמן החשוך ביותר בלילה, ואז מתגלה עלות השחר, שמסתלק מציאות החושך וחל מציאות של יום.

אם כן, בהגדרה בהירה, המעבר הוא מעבר של אור למעבר של תערובת, ובתערובת יש את התהליכים, עד שמגיע אחרית הלילה שכולו חושך - ואז מה מתקיים? - זהו בחינת 'דור שכולו חייב' שע"ז נאמר "אין בן דוד בא אלא בדור שכולו חייב" - אז מתקיים 'ויהי אור'.

גדר ההבדל בין חנוכה לפורים

ולפי זה, - הבנה ברורה מאוד, מהו הגדר של חנוכה ומהו הגדר של פורים. - חנוכה הוא בתחילת הלילה, "מצותו משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק". פורים - שמה הוא אסתר מלשון הסתרה היא, כמו שאומרת הגמ', היא נקראת איילת השחר, כלשון הקרא 'למנצח על איילת השחר מזמור' - כי היא סוף ניסים, היא נמצאת בסופו של הלילה, - זוהי ההגדרה של חנוכה וזוהי הגדרה של פורים. - חנוכה הוא בתחילת הלילה, פורים הוא בסוף הלילה - זה ההגדרה שהיא נקראת "סוף ניסים".

יש "מועדים דאורייתא", ויש "מועדים דרבנן", ה"מועדים דאורייתא" יסודם מציאות של הארה, ועל אף שעיקר ליל פסח היה 'כחצות הלילה', - 'ויהי בחצות הלילה', - אבל על ליל פסח נאמר 'לילה כיום יאיר', - החושך נסתלק והיה מציאות של הארה - 'לילה כיום יאיר', וזה השורש למתן תורה שכולו יום, וגם סוכות יסודו הוא, צל של האור - הוא כבר הממוצא בין הדאורייתא לרבנן, - וא"כ, פסח הוא 'לילה כיום יאיר', מתן תורה - 'שבועות' זמן מתן תורה, זהו 'תורה אור', - זה שורש ההארה, שה"לילה כיום יאיר" של פסח זו ההשתלשלות לענף, השורש של ליל פסח הוא מתן תורה. וה'תספרו חמישים יום', זה העלייה מהענף לשורש, מהענף של 'לילה כיום יאיר' דפסח לשורש שהוא 'תורה אור', - זוהי הגדרת המועדים של פסח

ושבועות. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת בלבניפדיה עבודת ה'.

של אור, והמעבר בין האור לחושך נעשה מתהליך שנקרא תערובת לכן זה נקרא ערב. 'בין הערביים' - שני שלבים של שני ערבים, - זהו 'מעריב ערבים' מלשון 'בין הערביים', כפל של ערבים. כלומר, מציאות ההסתלקות של האור היא ע"י שהחושך נכנס למציאות האור, והם מעורבים זה בזה - כמו שהיו מתחילה 'אור וחושך משמשים בערבוביא', שע"ז נאמר 'ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך ויקרא אלוקים לאור יום ולחושך קרא לילה', שאז נעשה מציאות של הבדלה, אבל ב'ויהי ערב', כאשר נעשה מעבר מציאות של יום למציאות של לילה, המעבר הוא באופן שנעשה ערב, תערובת, - זה הזמן שהוא נקרא, בדקות יותר, 'בין השמשות', אבל כהגדרה כוללת, זה תהליך שנקרא בין הערביים, עד כדי כך שיעקב שנקרא 'אביר יעקב' הוא זה שתיקן תפילת ערבית, - הוא מתקן את התפילה שנמצאת בתפיסה שנקראת תערובת.

וככל שהלילה הולך ונכנס יותר, אז היחסיות של התערובת היא, שהאור מוקטן והחושך גדל, והדוגמא הבהירה לזה, היא שיטת רבינו תם הידועה במסכת שבת ש-"שתי שקיעות הם", כלומר שיש שקיעה ראשונה ויש שקיעה שניה, ככל שהאור שוקע יותר, אז החושך נעשה יחסית גדול יותר, והאור, חלקו נעשה קטן יותר. זהו 'ויהי ערב ויהי בוקר'.

ולפי זה כעת, להבין ברור - מהו תהליך של לילה? תהליך של תערובת, וכמו שהוזכר, בהתחלה יש אור, - זה הצהריים, 'צוהר' - 'טהירו' - 'צהירו'. בזמן ש'חמה בראש כל אדם', שם הוא המציאות של תוקף האור - מתחיל "בין הערביים" נעשה מציאות של תערובת, - אבל עדיין האור גובר על החושך, - וכשכבר נהיה ערב שנקרא הזמן ערב, שזה לילה, שם כבר החושך גובר על האור, זוהי נקודת המעבר. וככל שהלילה נכנס יותר, - בתחילה יש 'ליל', - לאחר מכן 'לילה', - חצי לילה ראשון חצי לילה שני, מחצות ואילך, ומתחלק בפרטות יותר לשלושה משמרות, - "שלושה משמרות הוי הלילה". ולחד מ"ד "ארבעה משמרות הוי הלילה", כמבואר בריש מסכת ברכות (ג'). כל אלו הם תהליכים של מציאות התערובת - עד שמגיע סופו

***

עד כאן בעז"ה ענף ב', אולם רוב הדברים כאן היו חזרה על הנ"ל מדברי האוצרות חיים.

ענף ג

מ"ק עוד צריכים אנו להודיעך בענין אלו הב' בחי' שהם עגולים והיושר בציור אדם. כי הנה יש באדם התחתון ה' בחי' אורות (שהם הנרנח"י) והם (ה' מעלות) זו למעלה מזו והם סוד ה"פ ברכי נפשי את כו' כנז' במסכת ברכות פ"ק שהם כנגד ה' בחי' שיש לנשמה

פעמים זה קרוי נפש ופעמים זה קרוי נשמה, וכאן זה "ברכי נפשי" מחמת שבכללות כולם נקראים יחד בשם של נפש.

והם נרנח"י שהם ה' מדרגות זו למעלה מזו כמ"ש במ"א בענין אורות הפה דא"ק הנק' עקודים ע"ש.

הנרנח"י באדם ע"מ לקשר העולמות

הדברי שלום על אתר מביא את דברי הרב ז"ל, שטעם הדבר שיש לאדם נרנח"י הוא על מנת לקשר את העולמות. כלומר, נפש האדם היא מהעשיה, הרוח מהיצירה, הנשמה מהבריאה, החיה מהאצילות, והוא השמיט את היחידה, אולם בהרחבה יותר היחידה היא מא"ק. ולכן יש לאדם את כל הנרנח"י, מחמת שהוא מקשר את כל העולמות כולם. וזהו העומק שהאדם מושרש אפילו בא"ק, על אף שא"ק הינו למעלה מקומת האדם. יש את ההבחנה שנתבארה בא"ק ואבי"ע דפרטות דכל מדרגה, א"ק דאבי"ע דעשיה, א"ק דאבי"ע דיצירה, וכן ע"ז הדרך. ויש את השורש בא"ק העליון. והרי שיש לאדם נרנח"י, והוא מושרש בכל העולמות כולם. וזה נקרא שהאדם הוא עולם קטן, דיש בו יחסיות לכל עולם ועולם.

והנה בחי' הי"ס דעגולים כולם יש בהם כל הבחי' הנ"ל שהם אורות וכלים והאור נחלק לאו"פ ואו"מ והכלי נחלק לחיצוניות ופנימיות

להלן נראה בעץ חיים שפעמים הרב ז"ל מחלק את הכלי בפר-

והנה הא"ק הזה מברית מן הקצה אל הקצה מן קצה העליון עד קצה התחתון (פי' ולא עד בכלל)

כמו שנתבאר, א"ק אינו מגיע עד הסוף, שהרי אם הוא יגיע עד הסוף הוא יתכלל בא"ס.

בכל חלל האצילות הנ"ל ובזה האדם נכ-
ללין כל העולמות כמ"ש בע"ה

אורות השערות, אח"פ, עיניים ומצח, אלו הם בכללות כל ההארות שיוצאים מא"ק.

אבל בבחי' פנימית ועצמותו של אדם זה אין אנו רשות לדבר בו ולהתעסק כלל

לדבר בפנימיות א"ק - גדרו

נעורר את נקודת הנידון, וזו נקודה שגם תחזור כמה פעמים בעז"ה בעץ חיים. על אף שבפשטות אין רשות לדבר בפנימיות א"ק, אולם ישנם מקומות שנראה שהרב ז"ל דיבר בפנימיות א"ק. ובעומק ההגדרה הכללית היא כך: אין רשות לדבר בפני-מיות א"ק כפנימיותו ביחס לעצמו, אולם בפנימיותו ביחס למה שיוצא לחוץ, יש רשות לדבר. זו ההגדרה המדויקת.

אמנם נתעסק ונדבר במה שנאצל ממנו

כלומר, וגם במה שבפנימיותו לתוך נאצלותו.

והוא כי הנה להיות אור א"ס גדול מאד לכן לא היו יכולין לקבל אם לא באמצעות הא"ק הזה

ובדקות, יש ממוצע ביניהם שהוא הקו.

ואפי' מזה הא"ק לא היו יכולין לקבלו אם לא אחר יציאת האור חוצה לו דרך הנקבים והחלונות שבו שהם אוזן חוטם פה עינים כמ"ש בע"ה:

בדקות קבלת האור היא גם מנקבי השערות, אולם לא עוסקים בעולם השערות לרוב גובהו. וכלפי אורות המצח, הוא לא כללם בנקבים וחלונות מפני שהמצח הוא בלי נקב, ולכן הוא נקט רק אח"פ ועיניים.

והכלים שלהם ואח"כ נאצלו בחי' ב'
דיושר בציור אדם שהם מדרגות אורות
רוח והכלים שלהם כנודע כי הרוח נק'
אדם והבן זה מאד.

סדר האצילות - העיגולים קדמו ליושר, ביאור הרי"ץ ז"ל

הרב ז"ל מקביל כאן בין האדם התחתון לאדם העליון. באדם התחתון נאמר יסוד הדין שבתחילה יש גילוי של נפש, ולאחר מכן זכה יתיר נטל רוח. לפ"ז גם בעיגולים ויושר באדם העליון, קודם הייתה מציאות של עיגולים, ולאחר מכן מציאות של יושר.

נביא את הגהת הרב צמח ז"ל על אתר: "היינו, כי תחילה נאצלו העגולים, ובעת אצילותם ממש עלו הי"ס דיושר, שהרי היושר הוא תוך העיגולים כנראה בציור. והכל נעשה בזמן א'. דהיינו שהתחיל העגול מצד א' וקודם שנשלם העיגול נעשה היושר וכן נעשה בכל עגול ועגול".

א"כ, מבואר בדברי הרי"ץ ז"ל כיצד היה סדר האצילות. לפי פשוטות דברי הרב ז"ל סדר האצילות הוא דקודם נאצלו העיגולים ולאחמ"כ היושר. אולם הרי"ץ ז"ל מבאר את סדר האצילות באופן שונה מעט. דקודם התחילו להיעשות העיגולים, אולם קודם שנשלם העיגול נעשה היושר.

ויש לבאר מדוע הוצרך הרי"ץ ז"ל לומר דלא כפשוטות דברי הרב ז"ל. ביאור הדברים, הרי גם הרב צמח ז"ל מודה דקודם נאצלו העיגולים ולאחמ"כ היושר, וא"כ הוא מודה לעיקר דברי הרב ז"ל דקודם נאצלה הנפש ואח"כ הרוח, אלא שהוקשה לו, דאם הושלם העיגול, כיצד הקו יכול להתפשט לאחמ"כ ולבקוע ולעבור דרך העיגולים, שהרי היושר הם תוך העיגולים [וכדביאר הדברי שלום על אתר שזהו הכרח הרי"ץ ז"ל]. ולכן הוא הוצרך לומר שלא הושלם העיגול, על מנת שהקו יוכל לבקוע.

ברם, מבחינה ציורית ישנו מעט קושי בסדר האצילות דהרי"ץ ז"ל. לפי דבריו, בתחילה היה קו יושר, וממנו מתחיל להיעשות עיגול, ותוך כדי האצילות של העיגול נעשה היושר. ויש להבין כיצד זה מצטייר, הרי אם נאמר שנשאר פתח קטן לפני שמד סתיים העיגול, ומשם יוצא היושר, הרי שהיושר יוצא בצורה עקיפה. ואם נאמר שלפני שהושלם העיגול נשאר פתח קטן בעיגול בנקודת האמצע, והמשיך הקו והשלים את שאר העיגול, ואזי חזר ובקע למטה, אימתי הושלם העיגול. והרי שצורת הציור כאן צריכה תלמוד. ■ המשך בע"ה שבוע הבא מתוך סדרת עץ חיים למתחילים.

טות לשלש - פנימי תיכון וחיצון, וסימנך פת"ח, וכאן הוא חילק את הכלי לשנים - חיצוניות ופנימיות.

וכן בחי' י"ס דיושר בציור אדם יש בו כל הבחי' האלו בעצמם ג"כ. אמנם החילוק שיש בין העגולים להיושר הוא כי י"ס דע-גולים הם בחי' האור הנק' נפש ויש בהם אור פנימי ואו"מ פנימי וחיצון שיש לה בחי' י"ס של כלים ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות וגם יש י"ס של אורות לכל אור יש בו או"פ ואו"מ אבל הי"ס דיושר הם בחי' האור הנק' רוח שהוא מד-רגה גבוה על מדרגת הנפש כנודע גם הם כלולים מאו"פ ואו"מ.

מתבאר כאן ביסוד דברי הרב ז"ל, דיש מדרגת עיגולים ומדרגת יושר, ויש מדרגת נפש ומדרגת רוח. הנפש היא בבחינת העיגולים, והרוח היא בבחינת היושר. והרי שדרוש עיגולים ויושר עוסק בנפש ורוח, ואינו עוסק בנשמה חיה ויחידה, כמו שיתבאר מיד בסמוך. זהו כל דרוש עיגולים ויושר, שהעיגולים הם בבחי' נפש והיושר הוא בבחי' רוח. ולפ"ז מתבאר כאן, דכיוון שהרוח היא למעלה מהנפש, הרי שהיושר הוא למעלה מהעיגולים. זו הקבלה ברורה מאד.

גם יש להם י"ס דכלים ובכל כלי מהם יש בו פנימיות וחיצוניות

עד כאן נתבאר שיש לנו את המדרגה של נפש - עיגולים, ורוח - יושר, ובכל אחד יש את כל המדרגות שהוזכרו: אור פנימי ואור מקיף, עיגולים ויושר דפרטות דכל מדרגה, ובחינת כלים. ועל זה הנידון מיד בסמוך בדברי הרב ז"ל, מה נאצל תחילה. לעיל נתבארה הסוגיא מה קדם למה, עיגולים ליושר או יושר לעיגול-לים, וסוגיא זו נשנית כאן פעם נוספת, והיא תישנה עוד פעמים נוספות בעז"ה.

ופשיטא הוא שבחי' הנפש נאצלה תחלה ואח"כ נאצל הרוח שהוא מדרגה יותר עליונה כנודע באדם התחתון שבתחלה קונה נפש ואח"כ זכה יתיר יהבין ליה רוח כנז' בזהר משפטים דצ"ד וז"ל ת"ח ב"נ כד איתליד יהבין ליה נפשא וכו' וכן היה באדם העליון שבתחלה נאצלו ונתגלו בחינת העגולים שהם בחי' מדרגות הנפש

כתר - כתר - כרת. וכתוב (דברים, ז, ט) וידעת כי ה' אלקיך הוא האלקים האל הנאמן שמר הברית והחסד לאהביו ולשמרי מצותיו לאלף דור (בחנית אלף - כתר), ומשלם לשנאיו אל פניו להאבדו (היינו להאבד בשנים ולגלות אחוריים - כרת) לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו. ושורש הארת פב"פ מן הכתר ונמשך לאו"א ולזו"ן כמבואר בעץ חיים. ובקלוקל כתיב "נזורו אחור" לשון נזר - כתר. עיין עץ חיים (שער לד, פ"א, מ"ב) נזורו אחור, כי תמיד כשישראל חוטאין למטה, אז חוזרין זו"ן להיות אב"א.

ועוד. בעולם העקודים קבלה החכמה (וכן הספירות לתתא) דרך אחורי הכתר. עיין עץ חיים (שער ו', פ"ז, מ"ת) כאשר אור הכתר מסתלק ועולה והופך פניו למעלה כנגד המאציל, ואחוריו למטה כנגד החכמה, הנה אז החכמה מקבלת אור חוזר שהוא הנמשך מן המאציל ע"י אחור אחד בלבד שהיא אחור הכתר. ועי"ש כל סוגיית עקודים, שהוא מדרגת כתר, סוד אור חוזר, אור אחור. ושם (ש"ז, פ"א) הכתר עם החכמה יהיו פב"ב (כאשר מטי בחכמה) כי הכתר עם האור העליון הם אחור באחור.

חכמה כתיב (משלי, כט, יא) כל רוחו יוציא כסיל, וחכם באחור ישבחנה. ואמרו (שמ"ר, וארא, ט, ז) הכסיל מוציא כל דבריו פעם אחת כשיבא לריב עם חבירו, וחכם באחור הוא מסלקו (קמעא קמעא, זה אחר זה). וכתוב (דברים, לב, כט) לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם.

ועוד. עיין פנים יפות (וישלח, לו, כב) חכמת האומות באה מניצוצות שנפלו מאחורי החכמה (עיין עץ חיים, ש"ט, פ"ב), ולעתיד כשיתעלו (הניצוצות לשורשם) נאמר (עובדיה, א, ח) והאבדתי חכמים מאדום, רמז לזה (ישעיה, מד, כה) משיב חכמים אחור. ואמר עוד, וחכם באחור ישבחנה, לרמז שהם באים מאחורי החכמה. ועיין עץ חיים (שער יא, פ"ז, מ"ת) שחכם באחור ישבחנה קאי על זו"ן, כאשר ז"א פנים, ונוק' אחור, עי"ש.

בינה לב. ואמרו (שמ"ר, וארא, ט, ז) וחכם באחור ישבחנה, זה הקב"ה שנאמר בו חכם לבב (איוב, ט, ד) והיינו (עיין באר מים חיים, בראשית, א, א) שהבינה מקבלת מאחורי החכמה (כאשר אינם פב"פ) כנודע שכל תחתון מקבל מאחורי העליון. וכן כאשר הם אחור באחור. וכן הבינה נקראת אחרית, ביחס לחכמה הנקראת ראשית (עיין עץ חיים, שער הכללים, פ"א, ושער ו', פ"ח) בינה נקראת אחור בערך החכמה, שאינה יכולה להוליד נשמות חדשות אלא בחכמה.

וכן מיסוד דבינה יוצא חו"ג להגדיל אחוריים של זו"ן ולהחזירם פב"פ. עיין עץ חיים (ש"ח, פ"ו, מ"ת).

ועוד. תבונה נקראת אחור דבינה. עיין עץ חיים (שער ט"ו, פ"ו).

ועוד. תשובה. והשב, שב לאחוריו. וכן אינו אותו אדם כלל, אלא אחר, כמ"ש הרמב"ם. ועיין באר מים חיים (בהעלותך, ח, ו) חכם באחור ישבחנה, פירוש, כי החכם ע"י בחינת האחור מה שנופל לפעמים ממדרגת עבודת ה', ע"י זה משביח עצמו אחר כך בגודל חרטה ולב נשבר ונדכה. ובקלוקל כתיב (במדבר, יג, מג) על כן שבתם מאחרי ה'. וכן מצדו ית"ש כתיב (דברים, כג, טו) ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך.

דת משה. ועליו כתיב (שמות, לג, כג) וראית את אחורי פני לא יראו. וכתוב ביה (שמות, ג, א) וינהג את הצאן אחר המדבר. ואמרו

(קידושין, לג, ע"ב) והביטו "אחרי" משה עד בואו האהלה, ר' אמי ור' יצחק נפחא, חד אמר לגנאי, וחד אמר לשבת, עי"ש. ומ"ד לשבת, היינו שגם האחוריים שלו נתקנו. ובמיתתו כתיב (במדבר, לא, ב) נקם נקמת בני מאת המדינים "אחר" תאסף אל עמך. ולא נודע מקום קבורתו כי האחוריים נכללו בפנים. ודו"ק. ונקבר מול בית פעור, לתקן ההלכים אחריו. וכמ"ש (דברים, ד, ג) אשר הלך "אחרי" בעל פעור. פעור, פוער לו "אחוריו", ודו"ק. ועיין עץ חיים (שער מג, פ"א).

ובקלוקל, עמלק. וכתוב (במדבר, כד, כ) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד. וכתוב (כי תצא, כה, יח) ויזנב בך כל הנחשלים אחריך וגו' - מכת זנב, כמ"ש חז"ל. והזנב כולו אחור.

חט בקלוקל כתיב (איכה, ב, ג) השיב אחור ימינו מפני אויב.

ובתיקון, אברהם, דכתיב (בראשית, יח, יט) כי ידעתיו כי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו. ובלוט בן אחיו, פסולת דאברהם, כתיב (שם, יט, ו) והדלת סגר אחריו. אולם לא נתקן אחוריים בשלמות, ולכך כתיב (שם, יט, יז) אל תביט אחריך. ובאשתו כתיב (שם, יט, כו) ותבט אשתו מאחוריו ותהי לנציב מלח.

ועוד. כהן, איש חסידך. וכתוב (במדבר, כה, יג) והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם.

ועוד. מים. וכתוב (דברים, יא, כד) מן הנהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם.

ועוד. נפילת מלך החסד מפיל אחורי אבא, ומיתת מלך הגבורה מפיל אחורי אמא. עיין עץ חיים (שער ט, פרקים א-ב).

גבורה יצחק, גימט' אחר עם הכולל. וזש"כ (בראשית, טו, א) "אחר" הדברים האלה וגו', ושם נתבשר על לידתו. וכתוב שם, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', ו"אחרי" כן יצאו ברכוש גדול. ולהלן כתיב (זו, כא) את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת. וכן כתיב (שם, יח, י) ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו וגו', ותצחק שרה בקרבה לאמר "אחרי" בלתי היתה לי עדנה. ובעקדתו כתיב (שם, כב, א) אחר הדברים האלה וגו'. ובמקום לשחטו כתיב (שם, שם, יג) והנה איל "אחר" נאחו בסבך בקרניו.

ועוד. שבת דן, לשון דין, גבורה. וכתוב ביה (במדבר, ב, לא) לאחרונה יסעו לדגליהם. ועיין עץ חיים (ש"ו, פ"ז, מ"ת) אור ישר, ורחמים, ונקרא אור פנים. ואור החוזר דרך עליה, נקרא אור חוזר, ואור אחור, ודין.

תפארת ישראל, יעקב. ויש יעקב תחתון ויש לו שורש עליון. ושורש יעקב (עיין עץ חיים, שער ל"ב, פ"א) אחורי החכמה העליונה, כנודע ששורשו באחורי אבא. ועיין תורת המגיד (ליקוטים) יעקב היא חכמה תתאה, י-יעקב, כי הגביה חכמה חיצונית לקדושה לעבודת השם. והוא יעקב מלבר, ר"ל החכמה החיצונית שהיא מלבר ומשה מלאגאו, כי עובד ה' בחכמה הפנימית. וזה "נובלות חכמה תורה", כי חכמה חיצונית היא מאחוריים העליונים, וזה היה כדי לעלות אחוריים ג"כ. וזה חכם באחור ישבחנה, כי באחורים היה ביטול כדי שישבחנה לעלותה. וזה נובלת, ר"ל שאחוריים שנפלה נעשה תורה, ר"ל פשטות התורה והיא חיצונית. ועיין עוד בדבריו (שבועות, ד"ה דכולא עלמא). ועליו כתיב שאמר לו לבן (לבן העליון - חכמה) תעבד עמדי עוד שבע שנים אחרות (בראשית, כט, כ"ז).

נצח משה ואהרן, כנודע. ואמרו (תנחומא, וארא, יב) כל רוחו יוציא כסיל, זה פרעה (הערף - בחינת אהור) וחכם באהור ישבחנה, זה משה ואהרן, וכו'.

ועוד. עיין עץ חיים (שער מד, פ"ו) ובזה תבין למה נ"ה נקרא תרי פלגי גופא, כי לפי שמצד פנים נקרא שוקי האיש והם נפרדות, ומצד האהור הם גוף אחד של הנוק'. ובזה תבין איך נ"ה דז"א בסוד האחוריים הם מחוברים, ובסוד הפנים הם נפרדים.

הוד נו"ה רגליו, הליכה. וכתוב (בראשית, ט, כג) וילכו אחורנית. ועוד. השתחוויה. וכתוב (שמות, לד, יד) לא תשתחוה לאל אחר. והשורש בבחינת אחרי ה' תלכו. וכמ"ש (במדבר, ט, יז) ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני".

ועוד. כל עצמות נו"ה נקראים אחוריים, כמ"ש בעץ חיים (שער ל, דרוש ג, מ"ב). כי הם שייכים לתחתון, לאחר, נה"י עליון הופך להיות חב"ד של תחתון.

ועוד. ממונו של אדם המעמידו על רגליו, ובו בנה"י נעשה הירושה לבניו, שהם רגליו, ודו"ק. וכתוב (במדבר, לו, ט) ולא תסוב נחלה ממטה למטה אחר.

יסוד כתיב (בראשית, ד, כה) כי שת לי אלקים זרע אחר. וכן כתיב (שם, ה, ד) ויהיו ימי אדם "אחרי" הולידו. וכן פסוקים רבים. וכן כתיב (שם, ט, כג) וילכו אחורנית ויכסו את "ערות" אביהם ופניהם אחורנית. הולך לאחור. ואמרו (שמ"ר, מקץ, פט, ו) כל רוחו יוציא כסיל, אלו חכמי פרעה. וחכם באהור ישבחנה, זה יוסף שנאמר אין נבון וחכם כמוך. וכן שמו כתיב ביה (בראשית, ל, כד) ותקרא את שמו יוסף לאמר יסף לי ה' בן "אחר". וכתוב (שם, לג, ב) ואת רחל ואת יוסף אחרונים. ועיין עץ חיים (שער לב, פ"ט, מ"ת) שנסתפק אם אפרים בן יוסף שהיא ההארה בצדי העטרה, דרך פנים או מאחור.

וכתיב (בראשית, ט, ט) ואת זרעכם אחריכם. כל זרע הוא אחר, ודו"ק. וכתוב (שם, יז, ז) והקמתי את "בריתי" ביני ובינך ובין זרעך אחרך, וגו', המול לכם כל זכר - יסוד. ובעומק, האחוריים הם הוספה על הפנים. וכמ"ש (שמות, כו, יב) וסרח העודף (תוספת) בירעת האהל חצי היריעה העדפת תסרח על "אחרי" המשכן. ובקלוקל כתיב (שמות, לב, טז) וזנו בנותיו אחרי אלהיהן. והוא כנגד יסוד, פי הטבעת. ועיין עץ חיים (ש"י, פ"ה, מ"ת) היסוד היה מאיר בה דרך אהור.

מלכות חכמה תתאה, אהור של חכמה עילאה. עיין ערך קטן אבא. והיא אחרית כל המדרגות. ונקראת אחרית הימים (בראשית, מט, א). וכתוב (דברים, ח, טז) להיטיבך (יסוד - טוב) באחריתך (מלכות). יחוד יסוד ומלכות.

ועוד. ארץ. וכתוב (שם, יא, יב) ארץ אשר עיני ה' אלהיך דרש אתה תמיד עיני ה' אלהיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה.

ועוד. עיין עץ חיים (שער י"ח, פ"ב, מ"ת) מדרגה ה', אחוריים שלהן בצורת עצמותן, כזה י-יהו-יהוה"ה. מדרגה ד', הוא חשבון ומספר אותיות הנקראים אחוריים. מדרגה ו', אהור של המילוי. ומדרגה ח', מספר וחשבון וכו' אותיות האחורים וכו'. מדרגה י', והוא אחוריים של המילוי דמילוי. מדרגה י"ב, מספר וחשבון קנ"ו אותיות אחוריים, וכו', עיין שם בפרטות.

ומלך, הכל הולכים אחריו. ובקלוקל כתיב (ויקרא, כ, ה) והכרתי אתו ואת כל הזנים אחריו לזנות אחרי המלך.

נפש נפש שיתופא דגופא. ועיין באר מים חיים (שמיני, יא, מג) דרכי הגופניות אשר האדם מוכרח בהם נקראים בבחינת אהור. והטעם מפני שאינם מאירים כפנים, אלא חשוכים. וכן מפני שהם משמשים לצורך דבר אחר, ודו"ק.

ועיין עץ חיים (ש"ה, פ"ו) האותיות הם נפש, ואז ז"ן הם שמות אלקים, לכן הם ד"ו פרצופים נדבקים יחד, אלא שזה אהור וזה קדם. אך בבוא היות שהם רוח וכו'.

ועוד. מעשה. ועיין עץ חיים (שער לו, פ"ד) קודם שנברא העולם וקודם שנברא אדה"ר, היו כל העולמות בבחינת אב"א, שהוא בחינת עשיה, שהוא אהור, וכו', ושם באותן אחוריים נאחזים הקליפות אשר שם בעשיה הנקרא אלהים אחרים. ועי"ש (שער מ', דרוש ז') ענין אהור באהור, שהוא בחינת נפש.

רוח עיין אלשיך (משלי, כט, יא) חכם באהור ישבחנה, וישקיטנה את רוחו הקשה, וכו'. איזהו חכם הרואה את הנולד ונותן מעצור לרוחו הנה באהור ישבחנה ויהללנה את רוחו. באמרו משובחת רוחי שלא אמרתי דבר וחזרתי לאחורי, נמצא שבענין אהור ישבחנה, שרוחו לא השיאה את פיו לדבר מה שיתחרט בו.

וכתיב (במדבר, יד, כד) ועבדי כלב עקב היתה רוח "אחרת" עמו וימלא "אחרי".

נשמה עיין עץ חיים (שער ו, פ"ב, מ"ת) שנר"ן נקראים אחוריים. ורק בחיה יש בחינת פנים גמורים. לכך לצורך זיווג פב"פ נצרך הארת חיה.

עיין תולדות יצחק (בראשית, א, כו) ומה שאמר באדם לשון בריאה, לפי שהנשמה שנתן בו לא עשאה מהחומר הראשון ולא מהערבוביא, אלא יש אחר מאין, והוא כאילו מעצמותו של הקב"ה נפח בו הנשמה, כי הנופח באפו לאהר נשמתו יתן בו, שלא באה מן המלאכים.

ועוד. סוד עיבור נשמה בנשמה אחרת, ואז נקראת ע"ש אהור. וזהו בחינת "אחר", שאותו היה גופא נקראת בשם אחר. וכן סדר הכניסה, מתחילה מקבל נפש, אח"כ רוח, אח"כ נשמה. באה זה אחר זה. וכן בכל לילה מסתלקת ושבה אח"כ, המחזיר נשמות לפגרים מתים. וכן לעת"ל בתחיית המתים.

ועוד. עיין פרדס (שער לא, פ"ה) עיקר הנשמה היא אחר עלותה מעולם המעשה אל עולם השכר, כי קודם רדתה היא חסרה הרבה.

חיה השתא אין מדרגת חיה גמורה, כי אחר כל חיים יש מוות, ואחר מוות חיים. אולם עיקר חיה - חיים, לעת"ל, תחיית המתים. ולפיכך השגתנו בחיה היא בבחינת "אהור", ודו"ק.

יחידה "אחרית" ההשגה, השגת היחידה. יחיד בלי אחר". ושם כל האחוריים נכללו בו. כי השגת היחידה הוא כח הכללות שהכל נכלל בו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

המשך מעמוד ד'

תשובה

לי לא ידוע כלל. כפי הנראה או שקראת ממקור בלתי נאמן, או שלא הבנת כראוי את מה שקראת.

עצב אינו דיכאון. יתר על כן זהו מרירות דקדושה, כמ"ש בתניא, שיש חילוק עצום בין עצבות למרירות. עצבות - סילוק חיות, מרירות - תוספת חיות.

זאת ועוד, יש עבודה דקדושה להיות עצוב זמן מה, להשתתף באבלות וצערה של השכינה, כמ"ש רבותינו על החסיד, "צהלתו על פניו ואבלו בלבו".

אולם במקביל לכך גם שמח, שמחו צדיקים בה', בתורתו ובמצוותיו ובקירבתו, ועוד.

שמחה וגדלות המוחין בזמן הזה

שלום לרב.

חז"ל אומרים איזהו עשיר השמח בחלקו.. אני מבין שבכדי לזכות לעשירות צריך להיות מאושר ממש ברגע הזה עם כל מה שיש ברשותך ולשמור על גדלות המוחין, וכך לזכות לעשירות.

א. כיצד ניתן להצליח לשמור על השמחה וההשלמה עם הרגע הזה למרות שיש ייסורים וקשיים ופערים.

ב. כיצד ניתן להפוך מקטנות המוחין לגדלות המוחין, והאם ישנם תרגילים מעשיים שהרב יכול לתת בכדי להתאמן על כך?

תשובה

א. ראוי לערוך רשימה, ובה לכתוב כל מה שזכה והקב"ה נתן לו. ולהתבונן בה רבות מדי פעם, ובכל יום ולו מעט, להכיר עומק הטובה שניתנה לו. וכן לעורר השמחה. ואח"כ להודות לקב"ה בפיו. ומעין כך נהג החפץ חיים בכל יום.

ובכל עת קושי לעורר במחשבתו ובלבו רשימה זו.

ב. נצרך רוחב לב של שמחה, כנ"ל.

ונצרך רוחב שכל. לשם כך נצרך מחד לחשוב מחשבות חיוביות בתמידיות, ואם אפשר פעמים אף גבוהות ומרוממות.

וכן שמוחו יהא עסוק תדיר עד כמה שניתן בעסק שכלי של התנה"ק

באופן של עיון מעורר תשוקה וחשק של בירור, שתולדתו שמחה, שמחת מוחין ושמחת לב, משמחי לב.

קשיים בעבודת התפילה

לכבוד מו"ר הרב שליט"א.

יש לי קשיים בעבודת התפילה, ואני מבקש את עזרת הרב.

א. בקשת צרכים גורם לי צער, כיון שעייז איני יכול להסיח דעתי מהחסרונות והצרות שיש לי, ולפעמים שגורם שאזכור מה שחסר לי, ואם לא מתמלאת בקשתי אני נשאר רק עם הרגשת החסרון.

ב. קשה לי להרגיש קשר של אהבה וקרבה בתפילה, הרבה פעמים אני מרגיש שתפילה הוי כשיחה חד צדדי לה', שאני מדבר אליו והוא לא עונה לי באופן גלוי. אין הכוונה לענין אם הוא ממלא מה שביקשתי או לא, אלא בין אם מילא בקשתי בין אם לאו, לא מרגישים שזה קשור להתפילה באופן ישיר. שמפני שביקשתי לה' הוא לא נתן לי, או שביקשתי וה' עונה "לא", אלא שאני מבקש בעלמא, ואיני מרגיש שמה שקורה עמי הוי בגדר תפילה שנענתה. ועל אחת כמה וכמה כשהתפילה לא נענית, ולא יודעים למה, שאז מרגישים ריחוק ופחות חשק להתפלל.

מחמת ב' טעמים הנ"ל זיהיתי בעצמי שאני נוטה יותר לעבודת האמונה ובטחון ולא להתפלל, אבל לכאורה זה אינו נכון, אבל גם איני יודע איך לתקנו. תודה רבה.

תשובה

א. ראוי לפיכך להתפלל על חסרון אחד בכל יום.

אולם בעומק כנראה הינך מתכחש ובורח מן החסרון, ואינך מסכים שחלק מצורת החיים זהו חסרונות, "בורא נפשות רבות - וחסרונן". כאשר תסכים שחלק מצורת החיים הם חסרונות, שחלקם מתמלאים - יקל עליך.

הקב"ה ברא חסרונות לכמה טעמים: א. שירגיש חסר ביחס לבורא. ב. שירגיש חסר ועייז יהא ענו. ג. שעיי החסר יפנה לקב"ה להשלמה. ד. ייסורים של זיכוך.

ב. הינך בונה את הקשר על דיבור, ולכך בערך זה דיבור "חד צדדי". אולם יש לבנות את הקשר על עומק נוסף, הודאה, געגועים, אהבה. ואז יקל עליך. כי הדיבור הוא "כלי", ונצרך להכניס עומק אל תוכו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא מהארקיון של שו"ת

נא לשמור על קדושת הגליון

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | books2270@gmail.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בברכה בכתובת rav@bilvavi.net או בפקס: 03-548-0529 [תנאים לשליחת השאלות בפקס:

א. לציין את מספר הפקס שאליו תשלח התשובה. ב. לכתוב מספר פקס שזמין תמיד / או מספר התא-הקולי של הפקס